Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 11 mars 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal – Låneavtal uttryckt i utländsk valuta – Artikel 4.1 – Avtalets alla övriga villkor ska beaktas vid bedömning av om det angripna avtalsvillkoret är oskäligt – Artikel 6.1 – Den nationella domstolen ska ex officio pröva om avtalets villkor är oskäliga – Räckvidd”

I mål C-511/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad, Ungern) genom beslut av den 18 juli 2017, som inkom till domstolen den 21 augusti 2017, i målet

Györgyné Lintner

mot

UniCredit Bank Hungary Zrt.,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal, (referent), domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på tredje avdelningen, samt domarna L.S. Rossi, J. Malenovský och F. Biltgen,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 september 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– UniCredit Bank Hungary Zrt., genom Z. Lajer, A. Szőke, och J. Pettkó-Szandtner, ügyvédek,

– Ungerns regering, genom M. Z.Fehér, i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom L. Havas och N. Ruiz García, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 19 december 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: ungerska.

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Györgyné Lintner och UniCredit Bank Hungary Zrt. (nedan kallad UniCredit Bank) beträffande frågan huruvida vissa villkor i ett hypotekslåneavtal uttryckt i utländsk valuta är oskäliga.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I tjugoförsta skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”Medlemsstaterna skall säkerställa att oskäliga villkor inte förekommer i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter. Om sådana villkor ändå förekommer skall de inte vara bindande för konsumenten men avtalet skall fortsätta att vara bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

4 I artikel 4.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 skall frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av.”

5 I artikel 6.1 i nämnda direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

6 Artikel 7.1 i direktiv 93/13 anger följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

7 I artikel 8 i direktivet anges följande:

”För att säkerställa bästa möjliga skydd för konsumenten får medlemsstaterna, inom det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget.”

Ungersk rätt

8 Enligt artikel 3.2 i Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (lag nr III från år 1952, om civilprocessen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad civilprocesslagen), gäller följande:

”Domstolen är bunden av parternas yrkanden och åberopanden såvida inget annat föreskrivs i lag. Domstolen prövar parternas yrkanden och grunder i förhållande till deras innehåll och inte till hur de formellt betecknas. …”

9 I 23 § 1 i civilprocesslagen anges följande:

”Provinsdomstolarna är behöriga att pröva följande mål:

…

k) mål som avser fastställande av oskäliga avtalsvillkors ogiltighet.

…”

10 I 73A § 1 i samma lag föreskrivs följande:

”Part måste företrädas av advokat i följande fall:

…

b) mål som omfattas av provinsdomstols behörighet när denna prövar målet i första instans, i varje led av rättegången och även vid överklagande…”

11 I 215 § i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Domstolens avgörande får inte gå utöver vad som yrkats i ansökan eller i svaromålet. Denna regel gäller också yrkanden som avser biförpliktelser till huvudyrkandet (ränta, kostnader etcetera).”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

12 Den 13 december 2007 ingick Györgné Lintner ett låneavtal med UniCredit Bank uttryckt i utländsk valuta. Avtalet innehåller vissa avtalsvillkor som ger UniCredit Bank rätt att ensidigt ändra nämnda avtal.

13 Den 18 juli 2012 väckte Györgné Lintner talan vid Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad, Ungern) med yrkande om att det skulle fastställas att de nämnda avtalsvillkoren är ogiltiga och detta med retroaktiv verkan. Talan grundades bland annat på direktiv 93/13. Genom dom av den 29 augusti 2013 ogillades talan.

14 Sedan Györgné Lintner överklagat domen till Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad, Ungern) upphävde nämnda domstol, genom beslut av den 1 april 2014, den överklagade domen och återförvisade målet till Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad). Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad) erinrade i beslutet om att EU-domstolen i sin praxis avseende direktiv 93/13 upprepade gånger tagit upp principen att en domstol, i mål som gäller avtal som ingåtts med konsument, ex officio ska pröva om de avtalsvillkor som finns i avtalet är oskäliga. Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad) preciserade i detta avseende att såsom denna domstol uppfattar direktivet och tillhörande rättspraxis

samt tillämplig nationell rätt, är en effektiv tillämpning av detta direktiv endast möjlig om den nationella domstolen ex officio prövar det aktuella avtalet i dess helhet. Nämnda domstol ålade således Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad) att uppmana sökanden att uttala sig om huruvida hon önskade göra gällande att de avtalsvillkor som avses i det nämnda beslutet eller andra avtalsvillkor som hon inte tagit upp i sin initiala talan är oskäliga. Sökanden skulle även uppmanas att uttala sig om huruvida hon anser sig bunden av avtalet om de aktuella avtalsvillkoren inte längre är tillämpliga.

15 Sedan Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad) återupptagit målets prövning, avslutade samma domstol, genom beslut av den 7 december 2015, förfarandet med motiveringen att Györgné Lintner inte efterkommit uppmaningen att inkomma med ett yrkande om ”tillämpning av de rättsliga följderna av avtalets ogiltighet” i enlighet med ad hoc-lagstiftning rörande låneavtal i utländsk valuta, såsom det som är aktuellt i det nationella målet, som hade antagits år 2014 efter det att de avtal lagen avser hade ingåtts. I denna lagstiftning ingår bland annat Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (2014 års lag nr XXXVIII om reglering av vissa frågor avseende Kúrias (Högsta domstolen, Ungern) avgörande för att åstadkomma en enhetlig rättspraxis rörande låneavtal som ingås mellan kreditinstitut och konsumenter) och Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (2014 års lag XL om regler för avräkning enligt 2014 års lag XXXVIII om reglering av vissa frågor med anknytning till Kúrias (Högsta domstolen) avgörande för att åstadkomma en enhetlig rättspraxis rörande låneavtal som ingås mellan kreditinstitut och konsumenter och rörande andra bestämmelser) (nedan kallade DH1-lagen respektive DH2-lagen). Nämnda lagar innehåller bestämmelser om fastställande av att vissa avtalsvillkor i sådana avtal är oskäliga och de konsekvenser som ska följa därav. Det rör sig här om avtalsvillkor avseende rätten att göra ensidiga ändringar i avtalet och avseende skillnaden mellan köp- och säljkurserna för den berörda valutan.

16 Den 29 mars 2016 inkom Györgné Lintner med ett nytt överklagande till Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad). Nämnda domstol fastställde beslutet såvitt gällde de avtalsvillkor som avses i DH1-lagen och DH2-lagen men upphävde beslutet i övriga delar. Samma domstol ålade Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad) att meddela ett nytt avgörande.

17 Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad) fann i detta avseende att även om de avtalsvillkor som avses i DH1-lagen respektive DH2-lagen inte längre kan bli föremål för ett domstolsavgörande borde Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad) inte desto mindre – mot bakgrund av Györgné Lintners yrkanden – pröva de avtalsvillkor i samma avtal som gäller intygande från Notarius Public, skäl för uppsägning av avtalet och vissa kostnader som åligger konsumenten.

18 Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad), som ska pröva dessa avtalsvillkor, har påpekat att den således är skyldig att ex officio pröva de avtalsvillkor som Györgné Lintner inte angripit i första instans utan att hon i motiveringen av sin talan på något sätt har åberopat faktiska omständigheter av vilka man skulle kunna dra slutsatsen att hon även yrkade att nämnda domstol ska fastställa att de avtalsvillkor som Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad) åsyftat är oskäliga.

19 Den hänskjutande domstolen undrar därför i vilken utsträckning den är skyldig att pröva om det föreligger oskäliga avtalsvillkor såvitt avser vart och ett av avtalsvillkoren i ett avtal där vissa villkor är föremål för den talan som konsumenten väckt. Vidare undrar den hänskjutande domstolen i vilken mån den vid nämnda prövning är bunden av sökandens yrkanden. Nämnda domstol hänvisar härvidlag till EU-domstolens praxis, bland annat dom av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), av vilken det följer att prövningen ex officio av huruvida avtalsvillkoren är oskäliga

motiveras av att konsumenten är ovetande om sina rättigheter eller avskräcks från att göra dem gällande på grund av de kostnader det skulle medföra att väcka talan vid domstol. Den hänskjutande domstolen har preciserat att förfaranden som syftar till fastställelse av att avtalsvillkor är oskäliga, enligt ungersk rätt, endast kan inledas om sökanden är biträdd av en advokat.

20 Mot denna bakgrund beslutade Fővárosi Törvényszék (Domstolen för Budapests stad) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska artikel 6.1 i [direktiv 93/13] – även med beaktande av de nationella bestämmelser som kräver att en part företräds av ett juridiskt ombud inför domstol – tolkas så, att varje avtalsvillkor ska prövas för sig för att avgöra om det är oskäligt oberoende av huruvida en övergripande prövning av hela avtalet är nödvändig för att avgöra det yrkande som framställts inom ramen för talan?

2) Om så inte är fallet, ska artikel 6.1 i [direktiv 93/13] – till skillnad från vad som föreslagits i fråga 1 ovan – tolkas så, att det är för att fastställa att det avtalsvillkor som utgör grund för yrkandet är oskäligt som den nationella domstolen ska pröva samtliga övriga avtalsvillkor?

3) Om fråga 2 ska besvaras jakande önskas svar på om detta innebär att det är för att fastställa att det aktuella avtalsvillkoret är oskäligt som en helhetsbedömning av avtalet är nödvändig, det vill säga att det inte behöver göras en självständig prövning av varje avtalsvillkors oskälighet oberoende av det avtalsvillkor som angripits inom ramen för talan?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

21 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att en nationell domstol, som ska pröva en talan väckt av en konsument i syfte att få fastställt att vissa avtalsvillkor i ett avtal som nämnde konsument ingått med en näringsidkare är oskäliga, är skyldig att ex officio pröva vart och ett av övriga avtalsvillkor som konsumenten inte angripit för att fastställa om de kan anses oskäliga.

22 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att den talan som Györgné Lintner ursprungligen väckte endast syftade till att få fastställt att de avtalsvillkor var oskäliga som gav UniCredit Bank möjlighet att ensidigt ändra det aktuella låneavtalet. På förfarandets nuvarande stadium ska den hänskjutande domstolen dock avgöra om den enligt direktiv 93/13 är skyldig att ex officio utvidga målet – i enlighet med den skyldighet som följer av avgörandet i andra instans från Fővárosi Ítélőtábla (Regional appellationsdomstol i Budapests stad) – till att även omfatta en bedömning av huruvida de avtalsvillkor i samma avtal som gäller intygande från Notarius Public, skäl för uppsägning av avtalet och vissa kostnader som åligger Györgné Lintner eventuellt är oskäliga trots att sökanden i det nationella målet inte angripit sistnämnda avtalsvillkor inom ramen för sin ursprungliga talan.

23 Det skyddssystem som införs genom direktiv 93/13 grundar sig enligt domstolens fasta praxis på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren, i fråga om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll (se bland annat dom av den 4 juni 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, punkt 22, och dom av den 17 maj 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 26).

24 Domstolen har även, med hänsyn till det faktum att konsumenten befinner sig i underläge, slagit fast att det i artikel 6.1 i direktivet föreskrivs att oskäliga villkor inte är bindande för konsumenten. Såsom framgår av rättspraxis utgör detta en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (dom av den 17 maj 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

25 För att säkerställa direktivets skydd har domstolen betonat att den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast kan uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna (dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 48, och dom av den 17 maj 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

26 De nationella domstolarna är således för det första och enligt fast rättspraxis skyldiga att, så snart den har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren (dom av den 17 maj 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 29 och dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 87 och där angiven rättspraxis).

27 Den prövning ex officio som den nationella domstolen vid vilken målet är anhängiggjort är skyldig att göra enligt direktiv 93/13 är således inledningsvis begränsad till de avtalsvillkor vars oskälighet kan fastställas på grundval av de faktiska och rättsliga omständigheter som framgår av handlingarna i målet som domstolen har tillgång till. Om den nationella domstolen inte har tillgång till samtliga dessa omständigheter kan den inte genomföra denna prövning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkterna 46 och 47).

28 Prövningen ska för det andra iaktta avgränsningen av tvisteföremålet vilket ska förstås som det resultat en part eftersträvar med sin talan mot bakgrund av de yrkanden och grunder som framställts.

29 Även om det skydd som eftersträvas med direktiv 93/13 kräver att den nationella domstolen vid vilken målet är anhängiggjort rent faktiskt ingriper är det inte desto mindre nödvändigt att en av avtalsparterna inleder ett domstolsförfarande för att detta skydd ska kunna ges (se, för ett liknande resonemang, dom av den 1 oktober 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 63).

30 Effektiviteten av det skydd som den berörda nationella domstolen förväntas ge konsumenten enligt det nämnda direktivet, genom att ingripa ex officio, kan inte gå så långt att det förbiser eller går utöver tvisteföremålets gränser såsom parterna har definierat detta genom sina yrkanden, mot bakgrund av de grunder de har åberopat. Den nämnda nationella domstolen är således inte skyldig att utvidga tvisten utöver de yrkanden och grunder som framställts genom att göra en individuell analys av samtliga övriga avtalsvillkor i ett avtal för att fastställa om de eventuellt är oskäliga när endast vissa av avtalsvillkoren är föremål för den talan som denna domstol ska pröva.

31 Bedömningen motiveras bland annat av att dispositionsprincipen, enligt vilken parterna förfogar över tvisteföremålet, samt principen ne ultra petita, enligt vilken domstolen inte får döma utöver vad parterna har yrkat – vilka den ungerska regeringen också hänvisat till vid förhandlingen – skulle riskera att åsidosättas om de nationella domstolarna enligt direktiv 93/13 var skyldiga att bortse från eller gå utöver tvisteföremålets avgränsning såsom detta fastställts av parternas yrkanden och grunder, vilket även generaladvokaten påpekade i punkterna 43 och 51 i sitt förslag till avgörande.

32 Det är följaktligen inom ramen för det anhängiggjorda tvisteföremålet som den nationella domstolen ex officio ska pröva ett avtalsvillkor med avseende på det skydd som en konsument åtnjuter enligt direktiv 93/13 för att undvika att konsumentens yrkanden ogillas genom ett beslut som i förekommande fall får rättskraft, medan yrkandena hade kunnat vinna bifall om konsumenten inte, av okunnighet, hade underlåtit att åberopa att avtalsvillkoret är oskäligt.

33 Det ska likaså preciseras att för att konsumenten fullt ut ska kunna åtnjuta det skydd som direktiv 93/13 ger och för att skyddets ändamålsenliga verkan inte ska åsidosättas får den nationella domstolen inte göra en formalistisk tolkning av yrkandena utan ska i stället förstå deras innehåll mot bakgrund av de grunder som åberopats till stöd för dem.

34 Det följer av vad som anförts i punkterna 27–33 ovan att endast de avtalsvillkor som, även om de inte avses med konsumentens talan, är kopplade till tvisteföremålet, såsom detta fastställts av parterna mot bakgrund av deras yrkanden och grunder, omfattas av den berörda nationella domstolens officialprövningsskyldighet och ska prövas i syfte att fastställa om de eventuellt är oskäliga så snart den nämnda domstolen förfogar över nödvändiga rättsliga och faktiska omständigheter för detta.

35 Vad för det andra gäller genomförandet av denna officialprövningsskyldighet gör domstolen följande bedömning. Även om nämnda skyldighet är begränsad till de avtalsvillkor som avses i föregående punkt innebär det emellertid inte att den berörda nationella domstolen vid sin prövning, under alla omständigheter, måste hålla sig till enbart de rättsliga och faktiska omständigheter som parterna har åberopat för att begränsa den nämnda prövningen till de avtalsvillkor vars oskälighet kan bedömas slutligt på grundval av enbart dessa omständigheter.

36 Domstolen har vid upprepade tillfällen slagit fast att den nationella domstolen är skyldig att ex officio vidta åtgärder för bevisupptagning i syfte att fastställa huruvida ett villkor i det avtal som ligger till grund för den tvist som den har att avgöra, och som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument, faller inom tillämpningsområdet för direktiv 93/13 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 56, och dom av den 7 november 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 och C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 66).

37 På samma sätt, och såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 61–64 i sitt förslag till avgörande, om de rättsliga och faktiska omständigheterna i de handlingar som ingetts till den nationella domstolen ger upphov till allvarliga tvivel om huruvida vissa villkor som inte avses med konsumentens talan, men som har samband med föremålet för tvisten, är oskäliga, utan att det för den skull är möjligt att göra slutgiltiga bedömningar i detta avseende, ankommer det på den nationella domstolen att – vid behov ex officio – vidta åtgärder för bevisupptagning för att komplettera handlingarna i målet. Detta kan ske genom att ställa frågor till parterna, med iakttagande av den kontradiktoriska principen, med uppmaning till dem att inkomma med ytterligare förklaringar och härför nödvändiga handlingar.

38 Den nationella domstolen är följaktligen skyldig att ex officio vidta åtgärder för bevisupptagning, såsom dem som avses i föregående punkt, under förutsättning att de rättsliga och faktiska omständigheter som redan framgår av handlingarna i målet ger upphov till allvarliga tvivel om huruvida vissa villkor är oskäliga när de – trots att de inte angripits av konsumenten – har samband med föremålet för tvisten, om genomförandet av domstolens prövning ex officio kräver att sådana åtgärder för bevisupptagning vidtas.

39 Av de överväganden som domstolen gjort i punkt 22 ovan synes det framgå att den hänskjutande domstolen utgår från antagandet att de avtalsvillkor som Györgyné Lintner inte angripit inte omfattas av tvisteföremålet i det nationella målet, eftersom frågan hur hennes yrkanden ska bedömas – vilka specifikt avser de avtalsvillkor som ger UniCredit Bank möjlighet att ensidigt ändra avtalet – inte på något vis är beroende av ett avgörande avseende dessa avtalsvillkor. I sådant fall omfattar officialprövningsskyldigheten enligt direktiv 93/13 inte dessa avtalsvillkor, dock med förbehåll för de kontroller som den hänskjutande domstolen, i förekommande fall, måste göra av målets exakta

tvisteföremål mot bakgrund av Györgyné Lintners yrkanden och grunder. Bedömningen påverkar emellertid inte Györgyné Lintners möjlighet att, i förekommande fall, väcka en ny talan enligt tillämplig nationell rätt avseende de avtalsvillkor som inte omfattades av hennes initiala talan eller att utvidga tvisteföremålet i det mål som den hänskjutande domstolen ska pröva på uppmaning av nämnda domstol eller på eget initiativ.

40 Det förhållandet att Györgyné Lintner företräds av en advokat påverkar inte föregående analys eftersom den allmänna frågan om omfattningen av den prövning som den nationella domsolen ska göra ex officio ska avgöras med bortseende från de konkreta omständigheterna i respektive mål (se analogt dom av den 4 oktober 2007, Rampion och Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punkterna 62 och 65).

41 Slutligen erinrar domstolen om att det i artikel 8 i direktiv 93/13 föreskrivs att ”[f]ör att säkerställa bästa möjliga skydd för konsumenten får medlemsstaterna, inom det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget”. Medlemsstaterna förblir följaktligen fria att, i sin nationella rätt, föreskriva en mera omfattande prövning ex officio än den som dess domstolar ska göra enligt detta direktiv, i enlighet med vad som anges i punkterna 28–38 ovan.

42 För det fall den nationella domstolen – efter att på grundval av de faktiska och rättsliga omständigheter som den har tillgång till eller som den har erhållit kännedom om efter åtgärder för bevisupptagning som den vidtagit ex officio i detta syfte – har fastställt att ett villkor omfattas av direktivets tillämpningsområde och den, efter en prövning som den har gjort ex officio, finner att detta villkor är oskäligt, är den för det andra som huvudregel skyldig att underrätta parterna om detta och bereda dem tillfälle att i ett kontradiktoriskt förfarande yttra sig däröver i enlighet med de nationella processuella bestämmelserna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkterna 31 och 32, och dom av den 7 november 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 och C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 70).

43 För det tredje är den nationella domstolen inte enligt direktiv 93/13 skyldig att utesluta tillämpning av sådana villkor om konsumenten, efter att ha uppmärksammats därpå av domstolen, väljer att inte göra gällande att villkoret är oskäligt och icke-bindande (dom av den 4 juni 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, punkt 33).

44 Mot denna bakgrund ska den första frågan besvaras på följande sätt. Artikel 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att en nationell domstol, som ska pröva en talan väckt av en konsument i syfte att få fastställt att vissa avtalsvillkor i ett avtal som nämnda konsument ingått med en näringsidkare är oskäliga, inte är skyldig att ex officio pröva vart och ett av övriga avtalsvillkor, som konsumenten inte angripit, för att fastställa om de kan anses oskäliga. Nämnda domstol ska endast pröva de avtalsvillkor som omfattas av tvisteföremålet, såsom detta fastställts av parterna, så snart denna domstol förfogar över härför nödvändiga rättsliga och faktiska omständigheter, i förekommande fall kompletterade med åtgärder för bevisupptagning.

Den andra och den tredje frågan

45 Den andra och den tredje frågan ska prövas tillsammans. Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artiklarna 4.1 och 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att om det är nödvändigt att beakta samtliga övriga avtalsvillkor i det avtal som en konsument ingått med en näringsidkare för att bedöma huruvida ett avtalsvillkor som utgör grund för en konsuments yrkanden är oskäligt, medför ett sådant beaktande i sig en skyldighet för den berörda nationella domstolen att göra en prövning ex officio av samtliga avtalsvillkors eventuella oskälighet.

46 Domstolen har i detta avseende erinrat om att den nationella domstolen enligt artikel 4.1 i direktiv 93/13, vid bedömningen av huruvida det avtalsvillkor som ligger till grund för talan är oskäligt, ska beakta samtliga övriga villkor i avtalet (dom av den 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 41).

47 Denna skyldighet att beakta samtliga övriga villkor i ett avtal mellan en näringsidkare och en konsument förklaras av att samtliga omständigheter som kan vara relevanta för att förstå avtalsvillkoret i sitt sammanhang måste beaktas vid prövningen av det angripna avtalsvillkoret. Beroende på avtalets innehåll kan det vara nödvändigt att – för att bedöma om det nämnda avtalsvillkoret är oskäligt – bedöma den sammanlagda effekten av samtliga villkor i avtalet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 april 2016, Radlinger och Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 95).

48 Såsom följer av domstolens resonemang inom ramen för bedömningen av den första frågan och såsom generaladvokaten påpekade i punkt 75 i sitt förslag till avgörande innebär detta inte att den nationella domstolen därmed är skyldig att ex officio pröva dessa övriga avtalsvillkor självständigt såvitt avser deras eventuella oskälighet inom ramen för den bedömning som nämnda domstol gör med stöd av artikel 6.1 i direktiv 93/13.

49 Mot denna bakgrund ska den andra och tredje frågan besvaras på följande sätt. Artiklarna 4.1 och 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att för att bedöma huruvida ett avtalsvillkor som utgör grund för en konsuments yrkanden är oskäligt ska förvisso samtliga övriga avtalsvillkor beaktas i det avtal som konsumenten ingått med en näringsidkare. Detta beaktande medför dock inte i sig en skyldighet för den berörda nationella domstolen att göra en prövning ex officio av samtliga avtalsvillkors eventuella oskälighet.

Rättegångskostnader

50 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

1) **Artikel 6.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas på så sätt att en nationell domstol, som ska pröva en talan väckt av en konsument i syfte att få fastställt att vissa avtalsvillkor i ett avtal som nämnda konsument ingått med en näringsidkare är oskäliga, inte är skyldig att ex officio pröva vart och ett av övriga avtalsvillkor, som konsumenten inte angripit, för att fastställa om de kan anses oskäliga. Nämnda domstol ska endast pröva de avtalsvillkor som omfattas av tvisteföremålet, såsom detta fastställts av parterna, så snart denna domstol förfogar över härför nödvändiga rättsliga och faktiska omständigheter, i förekommande fall kompletterade med åtgärder för bevisupptagning.**

2) **Artiklarna 4.1 och 6.1 i direktiv 93/13 ska tolkas på så sätt att för att bedöma huruvida ett avtalsvillkor som utgör grund för en konsuments yrkanden är oskäligt ska förvisso samtliga övriga avtalsvillkor beaktas i det avtal som konsumenten ingått med en näringsidkare. Detta beaktande medför dock inte i sig en skyldighet för den berörda nationella domstolen att göra en prövning ex officio av samtliga avtalsvillkors eventuella oskälighet.**

Underskrifter